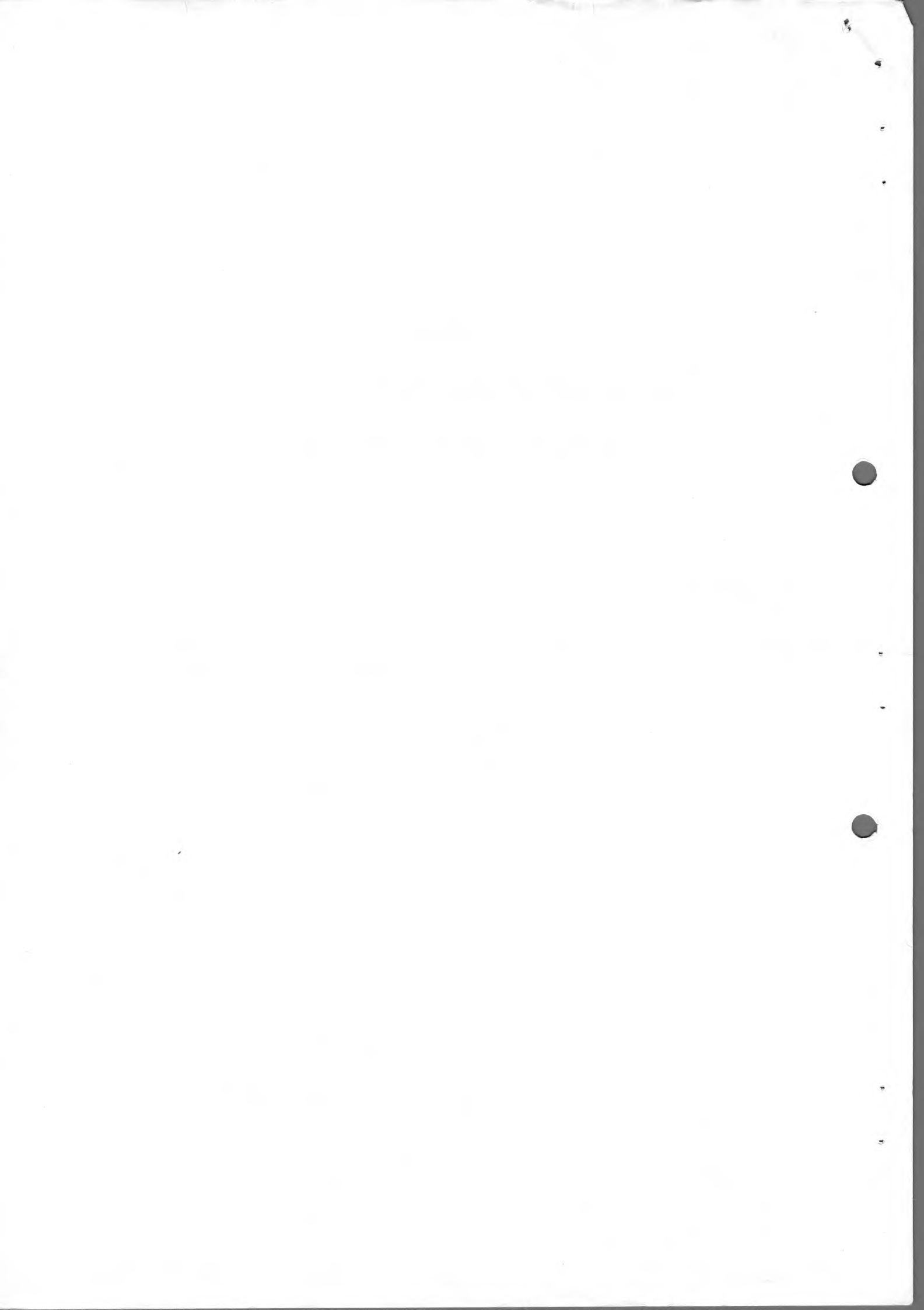

C. 1.001

VERSLAG

VAN DE BROEDVOGELINVENTARISATIE 1974

IN HET NATUURMONUMENT KAMPINA

INLEIDING

Dit rapport bevat de resultaten van de broedvogelinventarisatie op Kampina in 1974. Aan deze inventarisatie werd meegewerkt door Kees van den Berg, Jan Doevendans, Sjef van Esch, Ad van Poppel, Peter van Puijenbroek, Rob Vereijken en Frans van Erve.

Onderzocht werd het gebied, dat op de kaartjes met een zwarte lijn is omgrensd. In de inventarisatie zijn enkele gebieden betrokken die geen eigendom zijn van Natuurmonumenten. Dit zijn met name de vrijwel geheel uit kultuurgrond bestaande Valkeniersheuvel en de moerasgedeelten op de rechteroever van de Beerze en in het Banisveld; deze gebieden vertonen een grote samenhang met het aangrenzend natuurmonument.

Voorts werd het onderzochte gebied zoveel mogelijk langs logische grenzen afgerond, waarbij in de omgeving van de Rozep en de camping De Reebok ook gronden die eigendom zijn van Natuurmonumenten buiten de omgrenzing zijn gelaten.

Bij het onderzoek werd gestreefd naar het vaststellen van het aantal territoria van de aanwezige vogelsoorten d.m.v. waarnemingen van baltsgedrag en roep- of zangposten. Naar nesten werd niet gezocht en deze werden dan ook slechts in een enkel geval toevallig gevonden.

In totaal werden 86 broedvogelsoorten aangetroffen, voorts nog 2 zeer waarschijnlijke broedvogelsoorten (Turkse tortel, Vuurgoudhaantje) en 1 mogelijke broedvogelsoort (Braamsluiper). Onder meer door de late start (tweede helft van april) van het inventarisatiewerk kon niet aan alle vogelsoorten evenveel aandacht worden besteed. Voorrang werd gegeven aan de belangrijkste groepen (roofvogels, uilen, weidevogels, moerasvogels); van deze en enige andere soorten werd nagenoeg het precieze aantal aanwezige vogels vastgesteld. Dit zijn:

Fuut, Dodaars, Roerdomp, Kuifeend, Tafeleend, Buizerd, Boomvalk, Torenavalk, Korhoen, Patrijs, Waterral, Scholekster, Kievit, Watersnip, Houtsnip, Wulp, Grutto, Tureluur, Steenuil, Bosuil, Ransuil, Nachtzwaluw, IJsvogel, Zwarte specht, Veldleeuwerik, Graspieper, Witte kwikstaart, Roodborsttapuit, Gekraagde roodstaart, Nachtegaal, Blauwborst, Sprinkhaanrietzanger, Kleine karekiet, Bosrietzanger, Rietzanger, Spotvogel, Fluiter, Grauwe vliegenvanger, Geelgors en Wielewaal.

Van de meeste van deze soorten is een verspreidingskaartje in het verslag opgenomen.

Van de volgende soorten is het aantal broedparen bij benadering bekend: Wintertaling, Slobeend, Meerkoet, Groene specht, Grote bonte specht, Huiszwaluw, Zwartkop, Tuinfluiter, Grasmus, Goudhaantje, Zwarte mees, Kuifmees, Matkopmees, Boomkruiper, Groenling, Kneu, Goudvink en Vink.

Een klein aantal soorten werd niet of nauwelijks geïnventariseerd: Fazant, Houtduif, Boerenzwaluw, Huismus, Ringmus, Spreeuw, Zwarte kraai, Kauw en Ekster.

Van de resterende 19 broedvogelsoorten (voornamelijk talrijke zangvogels) werden wel gegevens verzameld, maar deze soorten kregen minder aandacht zodat de resultaten van de telling in de meeste gevallen zeer onvolledig zijn. Dit is in de tekst bij de bespreking van de verschillende soorten steeds aangegeven. In het hierna volgende overzicht zijn de resultaten van de inventarisatie beknopt weergegeven. In de tekst wordt verwezen naar de bijgevoegde 29 kaartjes waarop de verspreiding van 32 soorten is aangegeven.

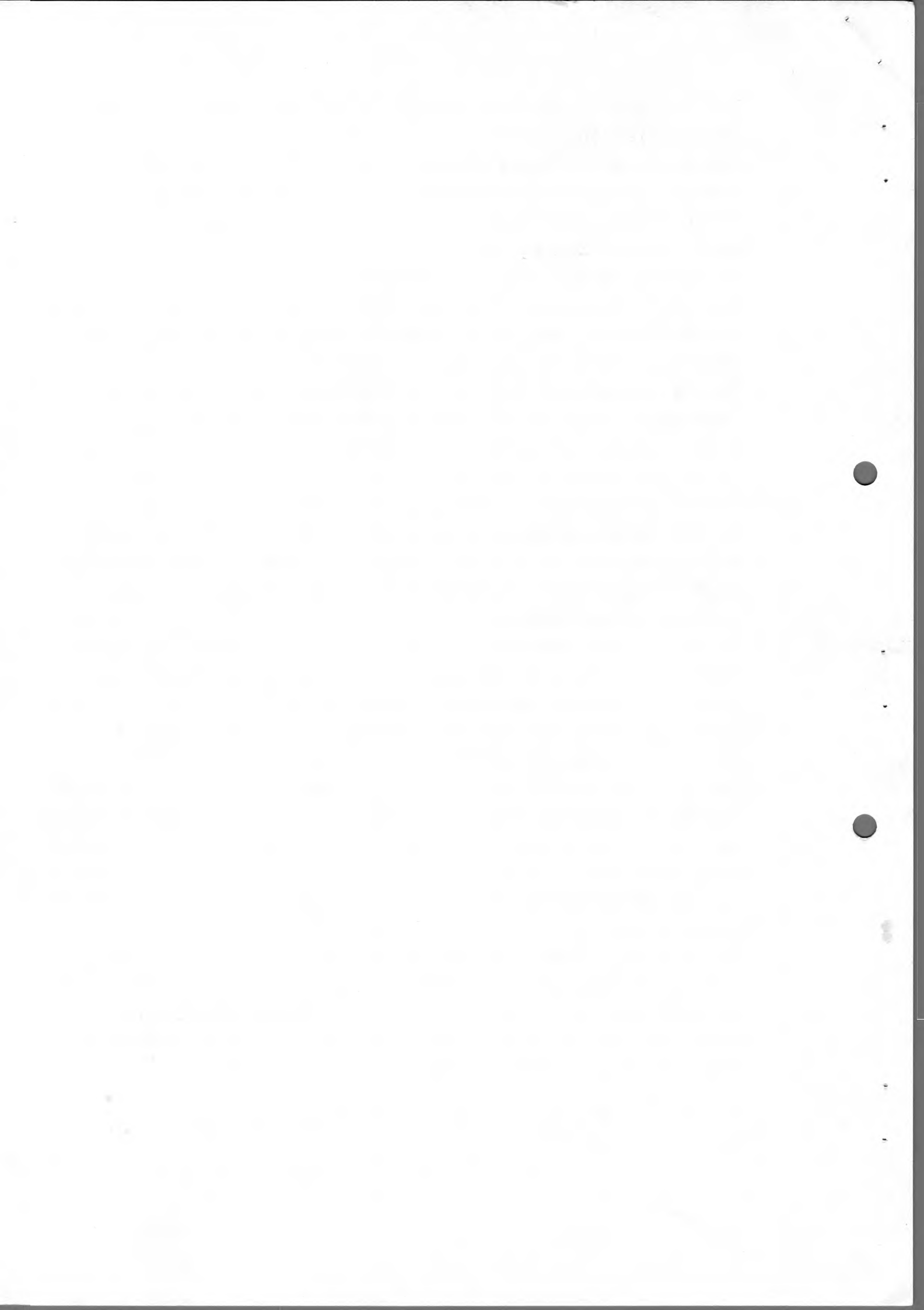
In een na deze inventarisatiegegevens geplaatst hoofdstuk "Beheersmaatregelen ter bescherming van de avifauna" wordt aandacht besteed aan enkele dringende problemen in verschillende gedeelten van het terrein zoals die in het afgelopen jaar naar voren zijn gekomen.

Besloten is om in 1975 de inventarisatie voort te zetten en daarbij te pogen nu nog bestaande lakunes op te vullen. Bijzondere aandacht zullen de moerasvogels krijgen om na te kunnen gaan in hoeverre deze soorten profiteren van de na de bijzonder natte herfst en winter in het gehele gebied weer normale waterstand.

Dit verslag is dan ook bedoeld als een tussentijds verslag, dat na het broedseizoen 1975 gevolgd zal worden door een uitgebreid verslag, waarin ook ter vergelijking resultaten betrokken zullen worden van in de jaren 1962 t/m 1964 op Kampina uitgevoerde inventarisaties.

Tilburg, 28 februari 1975

F.J.H. van Erve,
samensteller.

RESULTATEN BROEDVOGELINVENTARISATIE 1974

1. FUUT

Er waren 5 broedparen aanwezig: 4 op het Belversven en 1 op de Huisvennen. De broedvogels werden regelmatig - ook met jongen - waargenomen. Het broeden op de Huisvennen is zeer uitzonderlijk: voor zover bekend heeft de Fuut hier in het verleden nooit gebroed.

2. DODAARS

De aanwezigheid van 13 broedparen werd vastgesteld, voornamelijk door middel van waarnemingen van baltsende exemplaren, terwijl op enkele plaatsen ook oude vogels met jongen werden gezien. De meeste Dodaarzen (10 paren) broedden op de Huisvennen, de overige 3 op respectievelijk de Tongbergsvennen, het ven aan het noordelijk gedeelte van de Belverse Baan en op het zuidelijkste van de Achterste Vennen.

3. ROERDOMP

Op het Winkelsven werd in het voorjaar regelmatig een roepende Roerdomp gehoord. Op het Belversven was de Roerdomp in de broedtijd afwezig.

4. WILDE EEND

Deze soort werd niet geïnventariseerd. Uit fragmentarische waarnemingen (♀♀ met jongen, groepen ♂♂) kan afgeleid worden, dat het aantal broedparen meer dan 75 bedraagt.

5. WINTERTALING

Uit de waarnemingen van Wintertalingen tijdens de broedtijd, waaronder van alarmerende ♀♀, moet worden afgeleid dat het aantal broedparen lag tussen 10 en 20.

6. SLOBEEND

Eén broedgeval werd met zekerheid vastgesteld: op 26 mei werd op het Landmetersven een ♀ met 3 jongen gezien. Gezien de regelmatige waarnemingen van enkele exemplaren tijdens de broedtijd op het Winkelsven en de Huisvennen lijkt het waarschijnlijk, dat op beide plaatsen enkele paren hebben gebroed.

7. KUIFEEND

Op de Huisvennen broedden 4 à 8 paren Kuifeenden. In juli werden 4 ♀♀ met jongen gezien, terwijl voordien in mei en juni regelmatig 8 ♂♂ aanwezig waren naast een 5-tal kennelijk niet-broedende paren.

8. TAFELEEND

Op de Huisvennen werden in de periode eind mei - begin juni 13 à 14 ♀♀ met jongen gezien; het aantal broedparen bedroeg mogelijk nog enkele meer.

Op het Winkelsven, waar eind maart en in de eerste helft van april regelmatig ongeveer 7 - ook baltsende - paren Tafel-eenden werden waargenomen, vonden voor zover bekend geen broedgevallen plaats.

9. BUIZERD

In de dennebossen aan de noordzijde van de Huisvennen broedde met sukses 1 paar Buizerden; er vloog tenminste 1 jong uit. Zie kaart 9-11-12.

10. BRUINE KIEKENDIEF

In tegenstelling tot de voorgaande jaren broedde de Bruine kiekendief dit jaar niet. Slechts tweemaal werd een passerend exemplaar waargenomen: op 7 april op de heide en op 29 april hoog boven Balsvoort.

11. BOOMVALK

Tussen de Huisvennen broedde 1 paar Boomvalken. Vermoedelijk vloog slechts 1 jong uit, dat rond half augustus enkele malen samen met beide oude vogels jagend werd gezien. Zie kaart 9-11-12.

12. TORENVALK

De waarnemingen wijzen op de aanwezigheid van 5 broedparen. Zie kaart 9-11-12. Aangezien slechts van het paar in De Weerd (de meest oostelijke stip) het vermoedelijke horst werd gevonden, duiden de overige stippen op de kaart slechts globaal de waarschijnlijke omgeving van de broedplaats aan.

13. KORHOEN

Omdat de inventarisatie pas laat in het seizoen goed op gang kwam is het precieze aantal aanwezige Korhoenders niet met zekerheid vastgesteld. Waargenomen werden 3 à 6 ♂♂ en 5 ♀♀; niet vast kwam te staan of de 3 ♂♂ die op de Hoge Hei werden gezien andere exemplaren waren dan de op de Valkeniersheuvel en bij Balsvoort gesignaleerde ♂♂.

Op 12 juli werden in de heide bij de Zandbergsvennen 3 ♀♀ gezien, die waarschijnlijk jongen bij zich hadden.

In het volgend voorjaar zal speciale aandacht aan de Korhoenders worden besteed; onderzocht zal ook worden of de Korhoenders die nog bij tijd en wijle op de Kleine Oisterwijkse Heide worden gezien, daar een aparte broedpopulatie vormen.

14. PATRIJS

Slechts 1 paar werd waargenomen: op de Valkeniersheuvel.

15. FAZANT

Deze soort werd niet geïnventariseerd.

16. WATERRAL

Er werden in de broedtijd op 8 plaatsen Waterrallen waargenomen. Zie kaart 16.

17. WATERHOEN

Van deze soort werden 62 verschillende waarnemingsplaatsen genoteerd. Gezien de levenswijze van het Waterhoen is het waarschijnlijk, dat het aantal broedparen nog duidelijk hoger ligt.

18. MEERKOET

De aanwezigheid van tenminste 41 paren Meerkoeten werd vastgesteld. Het grootste gedeelte hiervan (26) bevond zich op de Huisvennen.

19. SCHOLEKSTER

De aanwezigheid van 2 broedparen werd vastgesteld, beide op aan de heide grenzend kultuurland. Zie kaart 19.

Van het paar op de Valkeniersheuvel werd op 29 april het nest met 3 eieren gevonden.

20. KIEVIT

Er werden in totaal 33 paren geteld. Dit aantal werd vastgesteld aan de hand van territoriumgedrag; in een aantal gevallen werden ook kleine jongen gezien.

Van deze 33 paren broedden er 19 op kultuurland en de overige 14 op vochtige heide e.d. Zie kaart 20.

21. WATERSNIP

Aan de hand van baltsende exemplaren werden 4 territoria vastgesteld; deze zijn bij benadering op de kaart aangegeven. Zie kaart 21.

22. HOUTSNIP

Aan de hand van waarnemingen van baltsende exemplaren werden 6 territoria vastgesteld. Zie kaart 22.

Aangezien de baltsvlucht van de Houtsnip een aanzienlijke oppervlakte bestrijkt en geen nesten werden gevonden geven de stippen op de kaart slechts een binnen het territorium gelegen punt weer.

23. WULP

Er werden 21 broedparen geteld, alle op de heide. Zie kaart 23.

24. GRUTTO

De aanwezigheid van 7 broedparen werd vastgesteld. Hiervan bevond zich slechts 1 paar op de heide, de overige 6 paren op aangrenzend kultuurland. Zie kaart 24.

25. TURELUUR

Uit regelmatige waarnemingen van alarmerende exemplaren bleek de aanwezigheid van 3 broedparen. Hiervan bevonden zich 2 paren op de heide en 1 paar op kultuurland. Zie kaart 25.

26. HOLENDUIF

Van het aantal aanwezige Holenduiven werd een onvolledig beeld verkregen. Op 17 plaatsen werden roepende exemplaren waargenomen. Gezien de onvolledigheid van de telling zijn hoogstwaarschijnlijk méér Holenduiven aanwezig.

27. HOUTDUIF

Deze soort werd slechts in een klein gebied in het oostelijk deel van het Beerzedal geïnventariseerd. Op een oppervlak van \pm 20 ha werden hier 8 paren geteld. Op grond van deze telling kan het aantal broedparen in het hele terrein geschat worden op zeker 150 à 200.

28. TORTELDUIF

Ook van de Tortelduif is de inventarisatie niet volledig geweest. Er werden 36 territoria geteld, waarvan het merendeel (21) zoals verwacht in het Beerzedal was gelegen.

29. TURKSE TORTEL

De Turkse tortel werd in de broedtijd op 2 plaatsen waargenomen: bij Kampina Hoeve en aan de Posthoornseweg (aan de NW-grens van het terrein). Hoogstwaarschijnlijk betrof het op beide plaatsen broedvogels.

30. KOEKOEK

Het aantal in het terrein aanwezige Koekoeken is zeer moeilijk te bepalen. Uit een reeks waarnemingen kan worden afgeleid, dat het aantal territoria vermoedelijk 10 à 15 bedraagt. Er werd geen enkel nestjong waargenomen.

31. STEENUIL

Een paartje Steenuilen broedde in de omgeving van de Hoefstraat onder De Roond, in de NO-punt van het terrein. De juiste broedplaats werd niet ontdekt, maar de vogels werden geregeld en enkele malen ook binnen de omgrenzing van het terrein waargenomen. Zie kaart 31-32.

Na de broedtijd werd vernomen, dat op de zolder van een boerderij aan Het Loo een Steenuil was doodgeslagen. Het is dus niet uitgesloten, dat hier nog een ander paar huisde.

32. BOSUIL

In een uilenkast in De Weerd broedde met succes 1 paar Bosuilen. Eind april vlogen 5 jongen uit, welke op 6 mei nog bij elkaar niet ver van het nest werden gezien.

33. RANSUIL

Van de Ransuil werden 14 geslaagde broedgevallen vastgesteld; in al deze gevallen werden takkelingen of pas vliegvlugge jongen waargenomen op de broedplaats. Zie kaart 33.

34. NACHTZWALUW

Er werden 12 à 13 zangposten vastgesteld. Zie kaart 34. Op de heide aan de zuidzijde van de Melaniedreef werden nu eens 3 dan weer 4 zingende Nachtzwaluwen waargenomen. Op de kaart zijn hier 4 zangposten ingetekend en in totaal dus 13.

35. IJSVOGEL

Aan de Beerze in de Smalbroeken broedde met succes een IJsvogel. Zie kaart 35.

Op de Rozep en het Belversven werd in de broedtijd geen enkele IJsvogel waargenomen.

36. GROENE SPECHT

Door de vermelde late start van de inventarisatie werd ook de telling van de Groene spechten beïnvloed. Niettemin konden tenminste 9 territoria vastgesteld worden.

37. GROTE BONTE SPECHT

Voor de Grote bonte specht geldt in nog sterkere mate de nadelige invloed van het late begin van de tellingen. Op grond van de verzamelde gegevens kan het vermoedelijke aantal broedparen gesteld worden op ongeveer 20.

38. ZWARTE SPECHT

De aanwezigheid van 2 paren Zwarte spechten werd vastgesteld; 1 paar broedde aan de Mariadreef, een ander paar hoogstwaarschijnlijk in de omgeving van Belversven en Rozep. Incidenteel werden in de broedtijd ook Zwarte spechten waargenomen bij de Huisvennen en in de Winkel.

39. VELDLEEUWERIK

Er werden 9 zangposten vastgesteld, waarvan 3 op de heide en 6 op het kultuurland van de Valkeniersheuvel. Zie kaart 39.

40. BOERENZWALUW

De Boerenzwaluw broedde in elk geval bij de Rozep Hoeve en de hoeve Balsvoort. Door tijdgebrek werden geen nesten geteld.

41. HUISZWALUW

De kolonie aan de Rozep Hoeve (woonhuis en schuur) telde op 20 augustus nog 23 bewoonde nesten. Aangezien daarnaast nog 31 niet-bewoonde nesten aanwezig waren, is het waarschijnlijk dat het aantal broedparen hier nog beduidend hoger is geweest.

Onder de daklijst van de hoeve Balsvoort broedde ook 1 paar Huiszwaluwen.

42. BOOMPIEPER

Er werden in totaal 86 zangposten geteld, welke zich voor het grootste deel op de heide bevonden. Vermoedelijk zijn er meer dan 100 broedparen.

43. GRASPIEPER

Van de Graspieper kon slechts 1 zangpost waargenomen worden: langs het Afwateringskanaal in het meest oostelijke deel van de Smalbroeken.

44. WITTE KWIKSTAART

Er werden 12 territoria vastgesteld; deze zijn op de kaart bij benadering aangegeven. Zie kaart 44.

45. WINTERKONING

Om een indruk te krijgen van de broedvogelstand werden in enkele terreindelen zangposten geteld. Daarbij werden rond het Winkelsven en in het moeras aan weerszijden van de Beerze bovenstrooms de brug op Balsvoort 25 zangposten geteld. In het gehele gebied werden in totaal 111 zangposten genoteerd. Het aantal broedparen ligt vermoedelijk nog aanzienlijk hoger.

46. HEGGEMUS

De telling leverde 35 zangposten op. Een aanzienlijk deel hiervan (12) bevond zich op Balsvoort en in het Beerzedal bovenstrooms van Balsvoort. Ook hier ligt het werkelijke aantal aanwezige broedparen vermoedelijk hoger.

47. GROTE LIJSTER

Ook het tellen van de Grote lijsters ondervond de nadelen van de late start van de inventarisatie. Er werden in totaal 14 zangposten geteld. Waarschijnlijk zal het aantal aanwezige paren beduidend hoger blijken te liggen.

48. ZANGLIJSTER

Voor de Zanglijster geldt hetzelfde als opgemerkt bij de Grote lijster. De vastgestelde 17 zangposten vormen zeker slechts een gedeelte van de aanwezige populatie.

49. MEREL

Op 63 verschillende plaatsen werd de aanwezigheid van deze soort vastgesteld. Veelal waren dit zangposten, maar voor een deel ook waarnemingen van fouragerende of alarmerende exemplaren. Ook deze telling is verre van volledig.

50. ROOBBORSTTAPUIT

Twee broedparen waren aanwezig: 1 op de Valkeniersheuvel en 1 op de heide aan de Haarense Dijk. Zie kaart 50.

De broedvogels op de heide arriveerden pas zeer laat: de eerste Roodborsttapuit werd hier pas gezien op 9 juni.

51. GEKRAAGDE ROODSTAART

Er werden 28 à 30 zangposten waargenomen, welke zich voornamelijk bevonden aan de rand van dennebossen in het hoger gelegen noordelijk gedeelte van het terrein (rond Zandbergsvennen en Huisvennen).

52. NACHTEGAAL

Er werden 15 zangposten vastgesteld, vrijwel alle in het Beerzedal. Zie kaart 52.

53. BLAUWBORST

In totaal werden 18 zangposten waargenomen. Zie kaart 53. Gezien de speciale aandacht die aan deze soort werd besteed, mag worden aangenomen dat deze inventarisatie een zo goed als volledig beeld geeft van de populatie.

54. ROOBBORST

Een niet in het gehele terrein uitgevoerde telling leverde 135 zangposten op. Het aantal aanwezige paren bedraagt zeker aanzienlijk meer.

55. SPRINKHAANRIETZANGER

Op 3 plaatsen werd regelmatig een zangpost waargenomen. Zie kaart 55.

56. KLEINE KAREKIET

Er werden in totaal 20 zangposten vastgesteld. Zie kaart 56.

57. BOSRIETZANGER

Er werden 5 zangposten geteld: 4 aan de Rozep en slechts 1 aan de Beerze. Zie kaart 57.

58. RIETZANGER

Er werd - ondanks veel moeite - slechts 1 zangpost aangetroffen: op het Winkelsven. Zie kaart 58.

59. SPOTVOGEL

Er werden 2 zangposten waargenomen. Zie kaart 59.

60. ZWARTKOP

Er werden in totaal 54 zangposten geteld, voornamelijk langs de Rozep en in het Beerzedal. Maar ook de dennebossen rond de Huisvennen bleken voor de Zwartkop aantrekkelijk te zijn, getuige de 10 zangposten die in dit gebied werden aangetroffen.

61. TUINFLUITER

Er werden 45 zangposten waargenomen, vrijwel uitsluitend aan de Rozep en in het Beerzedal.

62. GRASMUS

In totaal werden 15 zangposten geteld. Zie kaart 62. Wellicht is deze telling niet geheel volledig.

63. BRAAMSLUIPER

Op 14 juni werd een zingende Braamsluiper waargenomen langs een bosrand achter Rozep Hoeve. Deze plaats lijkt geschikt te zijn als broedplaats, maar aangezien de Braamsluiper hier op andere dagen niet werd aangetroffen lijkt een broedgeval onwaarschijnlijk.

64. FITIS

De Fitis is vermoedelijk de talrijkste broedvogel in het gebied. Een onvolledige telling leverde al 226 zangposten op. Met name het Rozepdal en de omgeving van het Belversven bleken zeer dicht bevolkt met Fitissen. Op een blok deels vochtige heide met opslag van ruim 56 ha werden 26 zangposten geteld.

65. TJIFTJAF

Er werden 77 zangposten geteld. Vermoedelijk bedraagt het aantal broedparen wel 100.

66. FLUITER

Er werd slechts 1 zangpost waargenomen. Zie kaart 66. Het is (nog) niet bekend of 1974 eventueel een slecht Fluitenjaar was.

67. GOUDHAANTJE

Er werden 11 zangposten geteld, zoals te verwachten voornamelijk in de dennebossen rond de Huisvennen. Vermoedelijk waren er nog enkele paren meer aanwezig.

68. VUURGOUDHAANTJE

Het is niet zeker, dat deze soort op Kampina broedvogel is. De waarneming van 1 zangpost op 26 mei bij de opzichterswoning "Huisvennen" in een geschikt broedbiotoop wijst echter wel op broeden.

69. GRAUWE VLIEGENVANGER

In de broedtijd werden op 4 plaatsen Grauwe vliegenvangers waargenomen. Vermoedelijk betroffen al deze waarnemingen broedvogels. Zie kaart 69.

70. KOOLMEES

Deze soort werd niet volledig geïnventariseerd. Daarvoor is minstens een controle van alle aanwezige nestkasten noodzakelijk, waarvoor echter de tijd ontbrak. Vastgesteld werd dat de Koolmees in het gebied alleen op de heide ontbreekt: de 36 verschillende plaatsen waar de soort in de broedtijd werd waargenomen liggen verspreid over het gehele terrein.

71. PIMPELMEES

Ook de Pimpelmees werd niet volledig geïnventariseerd om dezelfde reden als bij de Koolmees aangegeven. De 14 plaatsen waar deze soort werd waargenomen liggen vrijwel alle in het Rozedal en in het Beerzedal.

72. ZWARTE MEES

Er werden 18 zangposten vastgesteld, voor het merendeel in de dennebossen bij de Huisvennen.

73. KUIFMEES

Er werden 10 zangposten geteld, evenals bij de Zwarte mees voor het grootste deel rond de Huisvennen.

74. MATKOPMEES

Er werden 40 zangposten vastgesteld, welke gelegen waren zowel in de moerassige (Rozepdal, Beerzedal) als in de hogere delen van het terrein (de dennebossen in het noorden).

75. STAARTMEES

De Staartmees werd op slechts 8 à 9 verschillende plaatsen tijdens de broedtijd waargenomen. Het aantal broedparen is waarschijnlijk wel groter.

76. BOOMKRUIPER

Er werden op 17 plaatsen zangposten vastgesteld, bijna alle in de oudere bossen bij de Huisvennen en nabij Kampina Hoeve. Het aantal broedparen is wellicht nog wat groter.

77. GEELGORS

Er werden 22 zangposten vastgesteld. Zie kaart 77.

78. RIETGORS

Er werden in totaal 113 zangposten genoteerd, verspreid over alle min of meer vochtige terreindelen. Ruim 50 van deze zangposten bevonden zich op de centrale heide. Het aantal broedparen is vermoedelijk beduidend groter.

79. GROENLING

Er werden 19 zangposten waargenomen, overwegend in de grenszones tussen natuur- en kultuurgebied.

80. KNEU

Er werden op 20 plaatsen tijdens de broedtijd zingende Kneuen waargenomen; vaak echter vlogen deze exemplaren over aanzienlijke afstanden, zodat het moeilijk is het aantal aanwezige exemplaren vast te stellen. Vermoedelijk ligt het aantal broedparen rond 20, alle op de heide en aangrenzend kultuurland.

81. GOUDVINK

Tijdens de broedtijd werden op 5 plaatsen Goudvinken waargenomen. Zie kaart 81. Hierop staan de waarnemingsplaatsen ingetekend. Het aantal broedparen is moeilijk te taxeren: enerzijds werden aan de Rozep wellicht deels dezelfde exemplaren waargenomen, anderzijds zijn er in het Beerzedal vrijwel zeker enkele Goudvinken aan de aandacht ontsnapt. Een raming op ongeveer 5 broedparen lijkt daarom verantwoord.

82. VINK

Er werden in totaal 79 zangposten geteld. Deze zangposten bevonden zich voornamelijk in hoogopgaand bos, maar enkele ook in kleien dennebosjes midden op de heide.

83. HUISMUS

Deze soort werd niet geïnventariseerd, maar broedt bij alle woningen en boerderijen in het gebied.

84. RINGMUS

Ook de Ringmus werd niet geïnventariseerd. Deze soort broedt voornamelijk in hollen en nestkasten langs de randen van het gebied.

85. SPREEUW

Deze soort werd niet geïnventariseerd. Het aantal broedparen bedraagt ongetwijfeld enkele honderden.

86. WIELEWAAL

Er werden 17 zangposten vastgesteld, voornamelijk gelegen in het Beerzedal. Zie kaart 86. Wellicht bedroeg het aantal broedparen nog enkele meer.

87. ZWARTE KRAAI

Er werden 6 broedplaatsen vastgesteld. Het aantal aanwezige paren bedroeg zeker meer dan 10.

88. KAUW

Deze soort werd niet geïnventariseerd, maar broedt in groot aantal in alle bossen in het gebied.

89. EKSTER

Bij een oppervlakkige inventarisatie werden tenminste 10 broedparen geteld.

90. VLAAMSE GAAI

Tijdens de broedtijd werden op 17 plaatsen Vlaamse gaaien waargenomen. Waarschijnlijk is het aantal broedparen groter.

BEHEERSMAATREGELEN TER BESCHERMING VAN DE AVIFAUNA

Algemeen

De bewaking en controle in het terrein is verre van voldoende en vormt daardoor de belangrijkste oorzaak van veel probleemsituaties op Kampina.

De keren dat men in het terrein iemand van het -naar wij aannemen ook met de bewaking belaste- personeel ontmoet zijn zeer schaars. Ter illustratie kan dienen, dat wij tijdens onze talrijke inventarisatiebezoeken aan alle delen van het terrein en op allerlei wisselende tijden en dagen vrijwel nimmer een opzichter ontmoetten. Het steeds talrijker bezoek aan Kampina maakt een gedegen controle onontbeerlijk. Het feit dat men in het terrein niets merkt van controle op toegangs- en andere bepalingen heeft tot gevolg, dat bepaalde categorieën bezoekers zich steeds minder aan deze bepalingen gelegen laten liggen. Dit resulteert in talloze overtredingen, van het buiten de paden door de heide lopen tot het langdurig op de heide voetballen en piknikken -met tafels en stoelen inkluis- toe, zoals door ons werd vastgesteld.

Een ernstige vaak door ons waargenomen overtreding is het los laten lopen van honden. Vooral op de heide met zijn toch reeds dichte padenstelsel is de verstoring die hierdoor veroorzaakt wordt (Korhoen, Wulp, Tureluur enz.) zeer groot. Het vrijwel ontbreken van controle vermindert ook in aanzienlijke mate het effect van de thans reeds genomen maatregelen, zoals het afsluiten van enkele zandwegen voor motorrijtuigen en het tijdens de broedtijd voor publiek afsluiten van de linkeroever van de Beerze in de Smalbroeken; veel overtredingen terzake werden door ons gekonstateerd.

Op de hierna volgende pagina's worden de urgentste probleemsituaties in de verschillende delen van het terrein beschreven en worden mogelijke te nemen maatregelen aangegeven.

Hopelijk hebben onze opmerkingen in dit voorlopig verslag tot gevolg, dat speciale aandacht wordt besteed aan de bewaking.

Het effect van alle maatregelen die men zou willen nemen om het toenemende bezoekersaantal in goede banen te leiden en de nog aanwezige grote biologische waarden actief te beschermen staat of valt met een strenge controle op de naleving daarvan.

Huisvennen

In het gebied van de Huisvennen zijn de afgelopen jaren -extra begunstigd door de droogte- vele nieuwe paden ontstaan. Deze "illegale" sluikepaden doen ernstig afbreuk aan de rust in het terrein, omdat zij doorgaans vlak langs de oevers van de vennen lopen en zodoende een voortdurende verstoring veroorzaken van de watervogels (Dodaars, Wintertaling, Slobeend, Kuifeend, Tafeleend), die juist langs en tussen de vennen broeden.

Behalve voor deze watervogels is meer rust in het terrein ook van groot belang voor de bij de Huisvennen broedende roofvogels (in 1974 Buizerd en Boomvalk). Ook de vegetatie in de overgangszones tussen de verschillende vennen heeft ernstig te lijden van de overmatige betreding en het op vele plaatsen waar de recreanten pleisteren achtergelaten afval.

Om deze verstoring, die steeds in omvang toeneemt tegen te gaan zouden maatregelen genomen moeten worden. Wij willen pleiten voor het -althans tijdens de broedtijd- voor het publiek afsluiten van een aantal paden, zodanig dat er slechts één doorgaand wandelpad door de Huisvennen overblijft. Voor afsluiting komen in aanmerking:

- De paden die tussen de vennen door lopen, inclusief alle "sluikpaden", op de bijgaande kaart aangeduid met A.

Door de recente zeer natte periode zijn deze paden thans merendeels onbegaanbaar, zodat de gelegenheid voor afsluiting nu gunstig is. Een uitzondering zou gemaakt kunnen worden voor het pad vanaf de Haarensse Dijk in oostelijke richting ten noorden langs het Landmetersven naar het Kogelvangersven; dit is ook het enige pad, dat altijd goed begaanbaar is. Dit pad zou dan het enige opengestelde pad door de Huisvennen worden. Gestreefd zou moeten worden naar wat meer begroeiing langs de zuidzijde van het pad, waardoor het wat meer afgeschermd zou kunnen worden.

- Het pad langs de westzijde van het Kogelvangersven, op de kaart aangeduid met B.

Door zijn ligging is dit pad de oorzaak van veel verstoring van de watervogels op de aan weerszijden gelegen vennen en omdat dit pad het grootste deel van het jaar gedeeltelijk onder water staat zorgen passanten vaak voor

langdurige verstoringen door te gaan slepen met boomstammen e.d. om de natte stukken te kunnen oversteken. Het is aan te bevelen de wandelaars hier rond de oostzijde van het Kogelvangersven te leiden.

- Het pad naar de tussen de Kromvennen en het Landmetersven te midden van de heide gelegen voerakker, op de kaart aangeduid met C.

Weliswaar staat aan het begin van dit pad de aanduiding "doodlopend wandelpad", maar dit verhindert niet dat veel mensen het pad volgen tot de voerakker en vandaar over een sluikpad langs de zuidoever van het Landmetersven rond de westrand van dit ven naar het noorden lopen. Dit pad zou het best bij het begin afgesloten kunnen worden.

- Paden in de nabijheid van roofvogelhorsten.

Doordat de bospercelen doorgaans vrij klein zijn en dus sterk de invloed ondergaan van grote aantallen bezoekers die over de tussen de percelen lopende paden wandelen of rijden is er alle reden voor om zodra de aanwezigheid van een horst van een roofvogel wordt vastgesteld de het dichtst bij het horst lopende paden tijdelijk af te sluiten. Dat een dergelijke maatregel van groot belang is voor de bescherming van de roofvogels bleek in het afgelopen jaar, toen de bij de Huisvennen broedende Buizerden al begonnen te alarmeren zodra iemand zich vertoonde op het op ongeveer 175 meter van het horst gelegen pad. Het is duidelijk dat de vogels daardoor onnodig vaak gestoord worden en dat onnodig de aandacht wordt gevestigd op de aanwezigheid van een horst, waardoor het risico van verstoring groot is.

Uiteraard kunnen soortgelijke maatregelen ook toegepast worden in voorkomende gevallen in andere delen van het terrein.

Heide

Ook de heide wordt doorsneden door tal van paden. Om te komen tot een goed beheer van de avifauna zou het wenselijk zijn enkele hiervan nader te bezien. Wij willen ons nu beperken tot één pad dat voor onmiddellijke afsluiting in aanmerking komt: het pad vanaf het zuidelijk uiteinde van de Haarensse Dijk over de in april 1974 afgebrande heide naar het noordoosten (op de kaart aangeduid met D).

Het wandelen en fietsen over dit pad veroorzaakt een aanzienlijke verstoring van de op de heide broedende en foeragerende vogels (Wintertaling, Korhoen, Kievit, Wulp, Grutto, Tureluur). De reden om voor te stellen dit pad reeds in het voorjaar van 1975 voor het publiek te sluiten is de verwachting dat op dit gedeelte van de heide in groten getale steltlopers zullen gaan broeden, waarop de thans weer voorhanden combinatie van nog zeer jonge heide (in april 1974 afgebrand) met een hoge waterstand in de laaggelegen heidegedeelten een grote aantrekkingskracht uitoefent. Dit laatste is gebleken in 1963, toen op hetzelfde gedeelte van de heide dat het jaar tevoren was afgebrand veel Kieviten, Grutto's en Tureluurs en zelfs een Scholtekster broedden, terwijl de plassen met nauwelijks begroeide oevers ook zeer geschikt bleken te zijn als foerageerterrein voor tientallen doortrekkende steltlopers (Oeverloper, Bosruiter, Groenpootruiter, Zwarte ruiter, Kempmaan).

Frekwente controle in het terrein, met name op drukke dagen, is nodig om beschermende maatregelen effect te laten sorteren. Vooral het buiten de paden door de heide lopen en het los laten lopen van honden hebben funeste gevolgen voor de in de heide broedende vogels. Streng optreden tegen deze bij voortduring en op grote schaal door ons vastgestelde overtredingen is noodzakelijk.

Belversven

Ook rond het Belversven (voornamelijk aan de zuidzijde en de oostzijde) zijn een aantal sluikpaden ontstaan. Zie voor de belangrijkste hiervan de kaart.

Deze paden lopen precies door en vlak langs de het ven omringende verlandingszone. Daardoor hebben zij een sterk verstorende werking voor de hier broedende vogels (Waterral, Kleine karekiet, Blauwborst, Sprinkhaanrietzanger). Waarschijnlijk heeft de toegenomen storing en onrust hier in belangrijke mate bijgedragen tot het verdwijnen als broedvogel op deze plaats in de laatste jaren van Roerdomp, Porseleinhoen, Rietzanger, Snor en Grote karekiet.

Ook de vegetatie ter plaatse wordt bedreigd: vastgesteld werd dat één der paadjes dwars door een groeiplaats van Beenbreek loopt.

Een degelijke lage afrastering langs het op ruime afstand van de oeverzone van het ven gelegen wandelpad lijkt hier een oplossing te kunnen bieden.

Rozep

In de loop van de jaren hebben de paadjes op de oevers van de Rozep bovenstrooms van de Stenen Heul (op de kaart aangeduid met E) een zodanige omvang aangenomen, dat hier de plantengroei geheel is verdwenen en kale oevers zijn overgebleven.

De oevers van de Rozep worden vooral intensief belopen door van de camping De Reebok afkomstige recreanten, die hier onbemerkt het terrein kunnen binnendringen omdat er geen enkele afscheiding is tussen de camping en het natuurgebied. Thans staan er zomer en winter vaste caravans tot op enkele tientallen meters van de Rozep, terwijl er in de zomer vaak tot zeer dichtbij de beek wordt gekampeerd. De Rozep met aangrenzend gebied wordt dan ook als een verlengstuk van de camping gezien, waardoor het terrein steeds verder aftakelt (verdwijning van de bodembegroeiing enz.).

De huidige situatie is vooral funest voor de IJsvogel -die hier tot voor kort broedde- omdat dit het enige gedeelte is waar de Rozep hogere zandige oevers heeft. Ook buiten de broedtijd vertoeven hier regelmatig IJsvogels, terwijl er ook regelmatig enkele overwinteren.

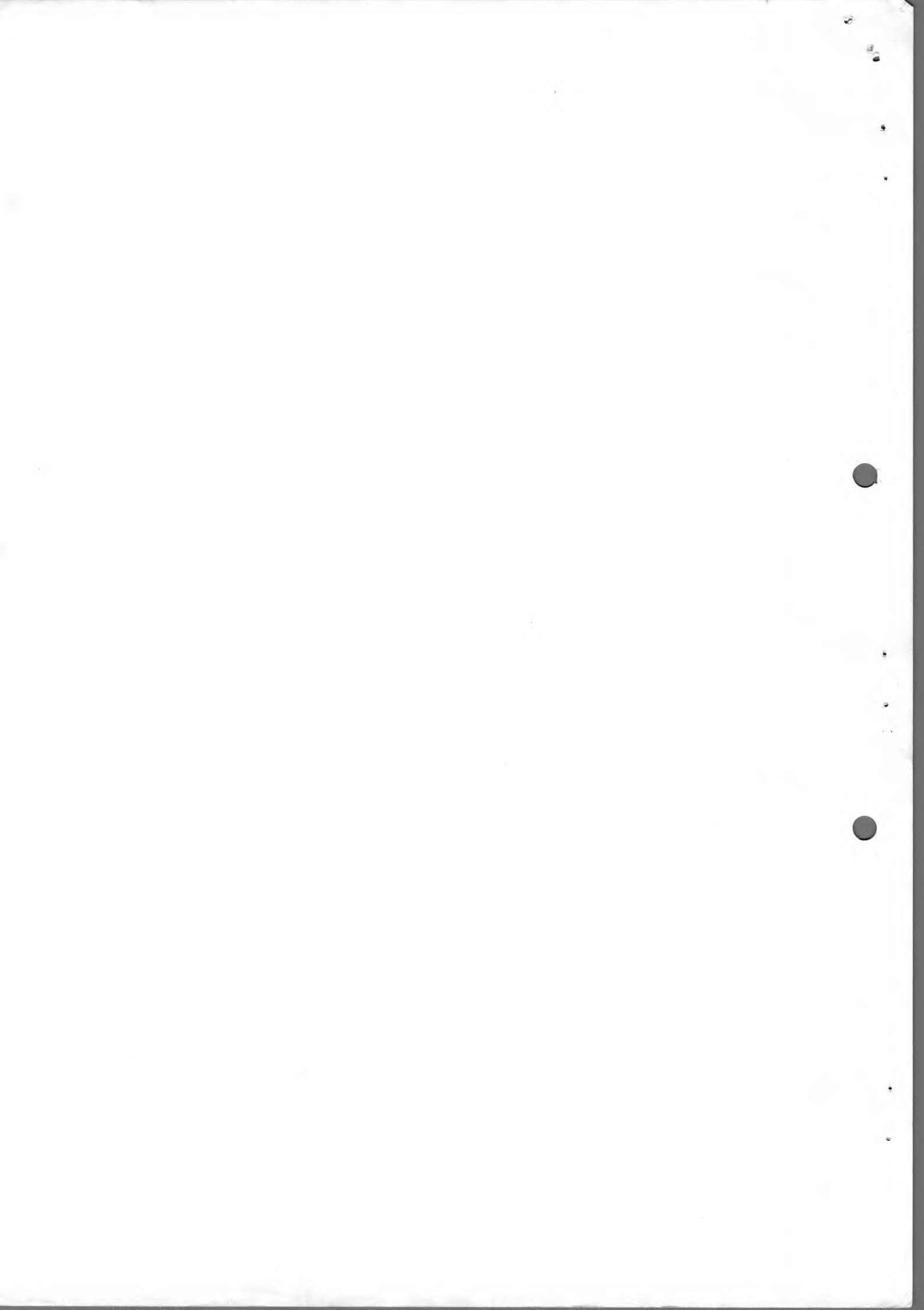
Het lijkt ons dan ook noodzakelijk dat er een degelijke afscheiding komt langs de camping, zodat recreanten van daaruit alleen over de paden Kampina kunnen bereiken. Voorts zouden beide oevers van de Rozep voor publiek gesloten moeten worden.

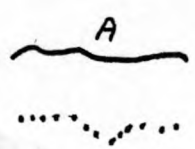
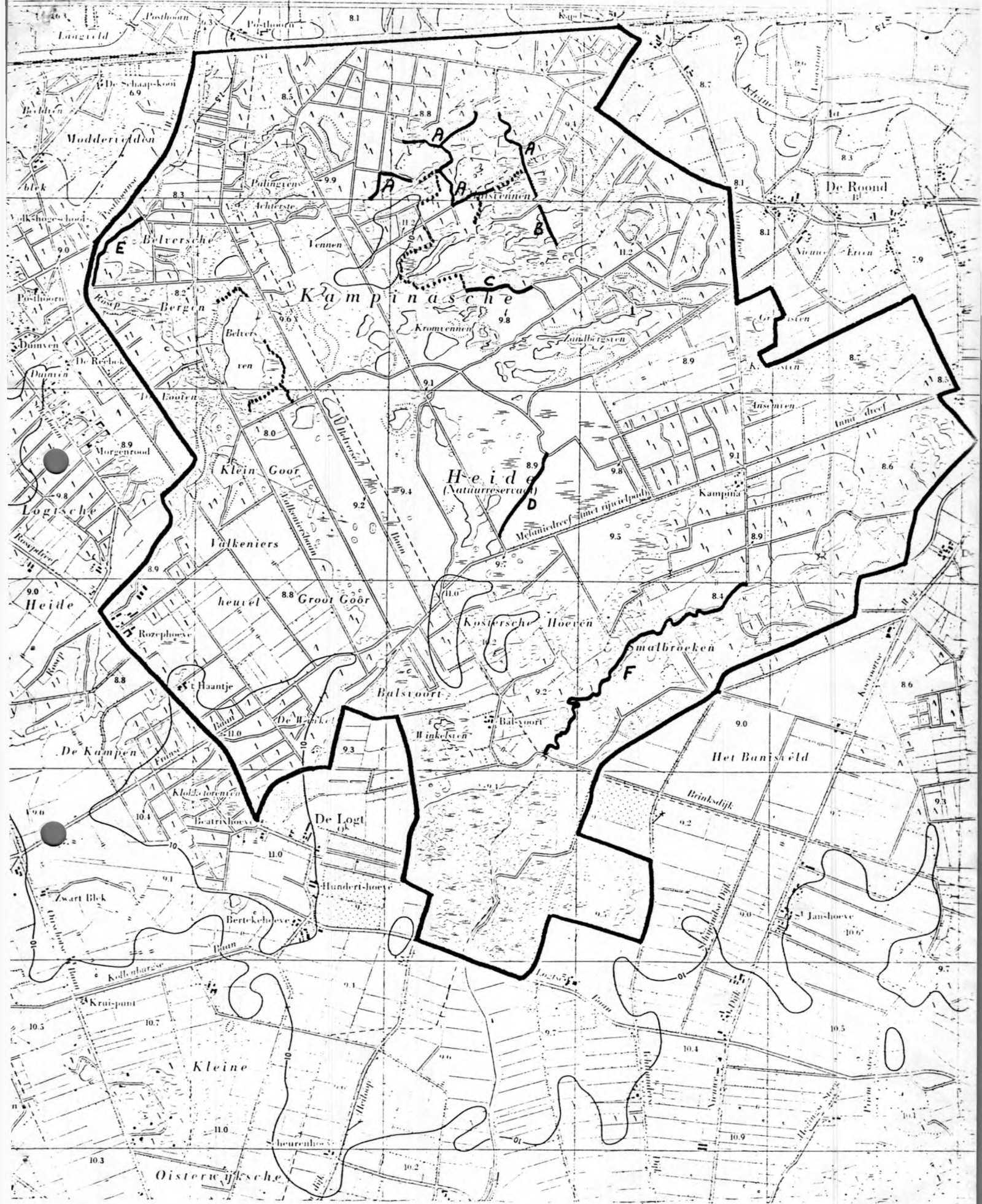
Beerzedal

Toen begin april 1974 bleek, dat een paartje IJsvogels ging broeden aan de Beerze in de Smalbroeken, werd het pad over de linkeroever van de Beerze (op de kaart aangeduid met F) afgesloten. Dit om te trachten te voorkomen dat hetzelfde zou gebeuren als in 1971. Toen was hier in april op dezelfde plaats een paartje IJsvogels gevestigd, dat echter werd verdreven tijdens het Paasweekeinde toen het langs de broedplaats lopende pad dagenlang zeer druk belopen werd.

De thans genomen maatregel heeft effect gehad: het broedgeval verliep succesvol, ondanks het feit dat de borden meermalen vernield werden. Het verdient daarom aanbeveling deze maatregel in elk geval te continueren, eventueel zelfs niet slechts beperkt tot de broedtijd. Het pad op de Beerzeoever is daarom zo schadelijk, omdat het over de gehele lengte van de Beerze precies de beek met alle bochten volgt. Welke gevolgen dit uiteindelijk kan hebben voor de oevervegetatie kan men thans bij de Rozep zien. Niet alleen vindt de IJsvogel aan de hele beek geen enkel rustige schuilhoek meer, door het ontstaan van een breed oeverpad verdwijnen met de oeverbegroeiing ook de laag over de beek uitstekende takken die de IJsvogel visgelegenheid bieden. De gevolgen van het kaal-lopen van de oevers voor bijvoorbeeld de libellen (waaronder Calopteryx) kunnen wij niet beoordelen, maar lijken niet te onderschatten.

Omdat het vorig jaar is gebleken, dat de geplaatste borden al snel door kwaadwillenden werden vernield of verwijderd is het wellicht aan te bevelen behalve borden ook een degelijke afscheiding -bijvoorbeeld een hek- te plaatsen. Ook moet aandacht besteed worden aan het paadje, dat van de kant van de heide ongeveer halverwege in de Smalbroeken aan de Beerze uitkomt. Vorig jaar bleek dat men via dit pad alsnog langs de Beerze kon gaan lopen zonder een verbodsbord tegen te komen.

A in de tekst op de voorgaande pagina's genoemde paden
 belangrijkste sluikpaden

